УДК 331

ОРГАНІЗАЦІЯ НОРМУВАННЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТА ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

А. В. Жесан, *ст. гр. МЕ-14СК*
А. О. Левченко, канд. екон. наук, доц.
Кіровоградський національний технічний університет

У сучасному світі в умовах розвитк нових економічних відносин і великої конкуренції все більшої актуальності набувають дослідження, щодо удосконалення системи нормування і оплати праці, як інструменту ефективної діяльності підприємства, його стабільності та розвитку.

Обґрунтоване нормування праці є одним із дієвих засобів забезпечення конкурентоспроможності підприємств оскільки воно сприяє скороченню витрат праці, економії коштів на оплату праці, зниженню собівартості продукції та підвищенню ефективності господарювання. Саме тому ця тема є дуже актуальною.

Проблеми нормування праці, її ефективності та впровадження розглядали багато авторів, серед них В. В. Вітвицький, Ю. Ф. Мельник, О. М. Уманський, А. А. Чухно, М. М. Караман, П. М. Майданевич, Дзюба С. Г., Гайдай І. Ю., Лазарєва Н. В., Горбатюк К., Завіновська Г. Т., Шабанова Г. П. та ін.

Однак залишаються невирішеними питання нормування праці за сучасних умов, коли держава взяла курс на інноваційний тип розвитку економіки, що потребує нових підходів у розв'язанні даних питань.

Відмова від державного втручання в управління процесами у сфер праці, який намітився в національній економіці в 90-х рр., призвів до скорочення, а за деякими напрямками до припинення робіт з досліджень, розробки, обґрунтування та впровадження норм і нормативів праці. Нормування стало справою самих підприємств, причому більшість з них скасували відділи організації праці та нормування.

Нормування праці – дуже суперечливий і складний процес, оскільки розумова праця працівника, що поєднує виконання операцій аналітичних, організаційних, адміністративних, технічних і творчих, піддається нормуванню лише частково.

Досвід країн з розвиненою ринковою економікою вже широко використовується в країнах пострадянського простору. Зокрема, у Республіці Білорусь для поліпшення стану справ в галузі нормування праці було прийнято ряд нормативних правових актів, спрямованих на активізацію роботи по удосконаленню нормування праці, заміні застарілих норм трудових затрат на прогресивні. Зроблені певні кроки по оновленню нормативної бази з праці, проводяться роботи з реформування цієї галузі економіки у відповідності до сучасних умов господарювання.

Не можна оминути досвід Великобританії якій вдалося розширити сферу застосування нормування праці та підвищити якість чинних трудових норм [1]. В цій країні за державою залишаються функції створення єдиної нормативно-інформаційної бази, яка дозволяє ефективно вирішувати весь комплекс господарських, технічних і соціальних питань в рамках підприємства. Там діють загальнонаціональні або галузеві правила, за якими регулюються основні положення про порядок встановлення, заміни і перегляду норм праці. Однак норми праці встановлюються безпосередньо на підприємствах. Практичну допомогу підприємствам в цій роботі надають некомерційні та приватні консультативні центри, асоціації, які професійно займаються питаннями нормування праці, надають програмне забезпечення з використанням сучасних засобів обчислювальної техніки [3].

В розвинених західних країнах широкомасштабні дослідження з нормування праці були розпочаті ще в 40-і роки XX століття і продовжуються зараз, а їх результати впроваджуються у виробництво українських підприємств.

Нормування праці безпосередньо пов'язане з проектуванням технології та трудового процесу і являє собою ключовий елемент менеджменту, системи трудових відносин, ланку технологічної підготовки, організації та оперативного управління виробництвом. Важливим завданням нормування є підвищення не тільки технічної, а й економічної та фізіологічної обґрунтованості норм. Якщо технічне обґрунтування полягає у виявленні виробничих можливостей робочих місць, то економічне – у виборі найдоцільнішого варіанта виконання роботи, а фізіологічне у – виборі раціональних форм поділу і кооперації праці, визначенні правильного чергування робочого навантаження і відпочинку.

Згідно зі ст. 85 Кодексу законів про працю України, до норми праці відносять норми виробітку, часу, обслуговування, чисельності встановлюються для працівників відповідно до досягнутого рівня техніки, технології, організації виробництва і праці [3].

Ефективне вдосконалення нормування праці на рівні підприємства передбачає: максимальне охоплення нормами праці різних видів робіт з обслуговування виробництва та управління ним; широке впровадження технічно обґрунтованих норм, тобто розроблення норм виробітку, часу, обслуговування з урахуванням можливостей сучасної техніки й технології виробництва, передових методів праці тощо; формування єдиної системи нормування праці, в основі якої мають бути норми й нормативи, що охоплюють весь комплекс технологічних процесів; поліпшення якості нормування на основі науково-технічних рекомендацій; широке застосування методів прямого нормування, що дає змогу визначати трудомісткість робіт і нормованих завдань, встановлювати оптимальне завантаження працівників, ширше використовувати прогресивні форми матеріального стимулювання; створення автоматизованих робочих місць для нормувальників; комп'ютеризація проектування технологічної та організаційної документації, а також норм затрат часу; підвищення кваліфікаційного рівня нормувальників [2].

Водночас, вдосконалення нормування праці на рівні окремого підприємства не може в повній мірі реалізувати свої функції, якщо не будуть проведені відповідні зміни на галузевому рівні. В зв'язку з цим, до першочергових заходів слід віднести наступні:

- удосконалення нормативно-правової бази, яка регулює соціально–трудові відносини;
- створення системи розроблення й відновлення міжгалузевих, галузевих нормативів трудових затрат;
- удосконалення організації нормування праці на рівні підприємств;
- розроблення автоматизованих систем нормування праці;
- відновлення методичної бази розроблення нормативів з праці;
- реалізація заходів з підготовки й підвищення кваліфікації фахівців з нормування праці;
- формування нового уявлення про роль нормування праці за сучасних умов [2].

Таким чином, можна зробити наступні висновки. Нормування праці сприяє раціональній розстановці робітників підприємства і правильному використанню ними робочого часу, здійснює вплив на покращення організації праці та виробництва. Розроблені норми використовують у процесі створення планів підприємства та його підрозділів для вирішення питань поділу й кооперації праці, визначення необхідної кількості устаткування і чисельності працівників. Саме тому їх потрібно постійно удосконалювати.

Список літератури

1. Козлитинова И. А. Основные направления совершенствования нормирования труда в Республике Беларусь [Электронный ресурс] / И. А. Козлитинова. – Режим доступа: http://www.cis.minsk.by.
2. Єрьоменко В. О. Основи нормування праці: навч. посіб. / В. О. Єрьоменко, В. С. Рижиков, С. О. Коваленко. – К.:Дельта, 2006. – 288 с. 3. Кодекс законів України про працю від 10 грудня 1971 р.
3. Канафоцька Г. Можливості впливу інноваційних процесів на формування ВВП // Журналінноваційної палати України. –2009.